

გუთნის-დედა,

მამულის-მოვლისათვის.

კელი მოსწერება ტფილისში.
ი. კერესელიძის სტამბაში.
კუკას, სეკუარს სხლში.

გამოიცმა ორჯერაშა ერთსულ. ფასი ერთის წლის გამოცემისა ვინც იცისკარსულა კელს აწერს ერთი მანეთი, რომელიც არ აწერს ორი მანეთი.

«დისკარსულა» დამატება.

6. 5

ბუნება მკალიასი და ღონისძიება მისის გაწეუტისა.

(განგრძელება.)

მკალიის ბარტეი, როდესაც გამოვა კუჭრცხიდან არის იმ სხისა, როგორც სრული მწერი, მხოლოდ სხუა ფერისა და უფროთ, მკალია გამოხდომამი ხუთჯერ იცვლის ტეპუს სდამოობით. როდესაც სის ბალახში ანუ ჯავში მწერი მკალია ეჭიდება ამით უკანა ფეხებით და სხეულის ბოლოთი და იხმორება. მაშინ გაცხქდება შუბლსედ ტეპვი და ცოტ-ცოტად გამოდის მუჭლის სდამოსლიდამ. შემდგომ ამისა ეს

მიიღებს ეუთელს ფერს და სრულებით ხელი და უღონა, თუთქმის მუჭდარი და ეცმა მიწასედ. (6), მუჭლი ტეპვი თეთრი დაწეება ამ ალაგს, სადაც მწერი ივდა. ერთი საათი რომ იწეეს მხესედ მკალია ამის შუქით გამაგრდება, სხეული ამისი მიიღებს ნამდვლს ფერს და გაფორნდება.

კუჭრცხიდან გამოსული მკალია არის უღონო, მუჭნარი და მცირე მოძრავი. იმ ალაგს, სადაც ბარტეები გამოდიან კუჭრცხიდან, წარმოადგენენ დიდ შეკრულობას. დამით იმალებიან ერთი მეორის ქუჭშ, ისე

(6) ეს გამოცხდება, მკალიას სიციცხლში ძირიელ კუსტავება გარდამავლობას აღზრდილობისა ანუ ძალს აბრამუშის ქიისას; მხოლოდ ამით ორთავე აქუსით სრულებით წინააღმდეგური დაწეება კაცისათვის. პირველი უაჭუჭლათ გაწეუტავს ამის სიციცხლს ღობისძიებას და მეორე აძლევს კარგს შემოსავალს მცირე შრომით.

რომ ღედა მიწიდან ამაღლებიან რამეთუ-
სამე ციდასეჲ. ცივი ქარი და წუჳა ამ
დროს არის ამითუჲს დანალუჳაჲი ზირუჭლს
ჰერიოდის დროსა, რომელიც გავრძელ-
დება, სუთის დღიდან ათამდინ. ეს
არაფერს არა ჰსჯამს, საზრდობის მსო-
ლოდ ნამით, როდესაც გაიხდის ზირუჭლს
ტეჳს ეს შეიქმნება მოძრავი, მომატებუ-
ლათ თუ მსე ატფობს კარგათ.

შეურილობა ახალ-გაზდა მკალიათა თან-
და-თან განმრავლდება კუჭრცხის გამოსე-
ლიდან, შემდეგ აქა-იქა დაურიონი შეერთ-
დება ისე, რომ დაიჭერენ რამეთუსამე
ვერსტსა, ოციდან ოცდა ათს საყენის სი-
განესა. ღლე ნაწილ-ნაწილ გამოდრებიან და
სადამოთ ისევე შეკრებიან ერთათ.

ერთის კვრის შემდეგ მკალია მეორედ
ხუნდება და თუ დარი სასარგებლო არის,
მაშინ ამ ცელილობის შემდეგ ბუნებითის
მიდრეკილობით დაადგება გზას და აქედან
დაიწეოს სრდას აღმოცენებოთ. ღამით
არ უუარს დადგომა ტიტუჭლა ადგოლსეჲ.
შისის ჩასვლის შემდეგ მაშინვე ცდილობს
შეეფაროს ფოთოლს ქუჭმ, როგორც რომ
მსე გაატფობს, მაშინვე კიდევ გამოდის
მიწაზედ.

ათის დღის შემდეგ კიდევ ხუნდება, ამის
შემდეგ მსრებს ქუჭმ გამოხრებიან ნიშანი
ფრთებისა. ამ დროდან მკალია იწეობს გა-
უშამდრობას და საშინელს აოხრებას.

შემდეგ შეოთხისა გახუნებისა, რომელიც
დაიწეობა ათს დღის უკან, მკალია მიი-
ღებს სრულს სასეს გასსნილის შუერისას,
ამ დროს ამას აქეს ნიჭი დანთქას არათუ
წენიანი ფოთლები, არამედ მკვარი ტოტე-
ბიცა; ამისთვის მისცემს პრიელს ბეერს
ნაკლებობას მიწასმუნელს.

შეცამტე ღლეს უკან, შემდეგ შეოთხისა
გახუნებისა, მკალია უკანასკნელად გაიხდის
ტეჳს და გამოცხადდება სრულს შუერად.
ეს ჰერიოდი გავრძელდება ორმოცდა სუთის
დღიდან ორმოცდა ათამდინ და ამ დროს
მკალიას ჰქვან ქუჭითათ მკალიის ბარტივი.

როდესაც გამოვა კუჭრცხიდან დამრუის
შობის ადვილს ახლო, შემდეგ დაიწეობს
გადსახლობასა სანამ მიიღებს ფრთებს,
მსოლოდ იმ შემთხვევაში თუ აქეს საჭ-
მელს ნაკლულევენება.

ზოლგოთნიკის ჩურნიავსიკის შენიშულო-
ბითა ქუჭვითი მკალია გაივლის ღლემი
ორმოცდაათს საყენს, მაშასადამე მთელს
ქუჭვითობის სიცოცხლის დროს, რომელი
გავრძელდება, ოცდაათის, ვიდრე ოცდასუთ-
მეტ ღლემდინ ეს გაივლის საშს ანუ სამ
ნახვეარს ვერსტს. ვადსვლა ამისი იქნე-
ბიან ჩქარი თუ ავლია გზაში საჭეული და
სდევნის განსაცდელიობა მოკსაურობაში ერთ-
ხელ მიღებულს გზას ეს არ გამოცვლიის (7)

(7) ქუჭვითა მკალია დაბადებული ღუნაის კუნძულსეჲ.

გაივლის ქალაქებს, სოფლებს, ამაღლებულობას, სეობას, თუ ესენი არიან ამის გზაზე, გვახ მღინარზე, მაგრამ ამასთან პრაკალი იღუპება, ანუ შეჭსქამს თვეში ან სინქარე წყლისა მოიტაცებს; ქუჭვითი მუაღია თავის მოგსაურობაში მიიღებს სოლმე სისწორეს სასწრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ და ძრიელ ძურათ, თითქმის სრულებით არ იქმნება, რომ ერთმა შეერილობამ გაიაროს იმ ადგილსეგ, სადაც გაუელია მეორეს და თუ შეემთხვევათ რომ ორი დანი შეიერებინ, მაშინ ესენი შეიერებინ ერთ სასოვადოებად, თუ გასდებიან სრული სისხა და შიშილი დააწესებთ ესენი შეჭსქამს ერთმანერთს. როდესაც შეისხამს ფრთებს, ზირჭლ დროს, მკალია ვიდრე არის სუსტი და არ შაუძლიან შორს გაფრენა. ამ დროს დამკაოფილდება სასწრლოთი, რომელსაც იშოვის დანხლოკებით (შ) ან ბიტანს შიშილინ დრომდის, ხანამ ძალი მი-

ჭსცემს ამას ნებას შორს გაფრინებისას. როდესაც შიშილი იქნება მოუთმენელი, მაშინ ეს დაიწეებს ფრენას, ეს წარმოჭნდება შემდგომათ: ცსკლს შხინას დღეში, რედენიმე დედალი აფრინდება ჭავრში და გადავლენ სსუა ალაგში, ამათ მიჭქუჭნიან სსუანიც, ბოლოს დროს შთელი ურილობა აფრინდება ჭავრში სულ ძაღლა და შაღლა და დრუბლის მსგავსად მიდიან მინდორისკენ, სადაც წარმოუდგებათ შათ საშეოფი საჭმელი. საღამოს წინათ მოფრინებული დაყევა ადმორჩეულს ადგილსეგ საჭმლისათვის ყოველთვის ეხანსეგ, ჩაღასეგ და ბალასეგ და დაიწეობს ჭამას თავთავისასა მერმე რტოს და სრულს შუგანილს სულ გააქრობს მუხლამდინ (შ), სოლო როდესაც საჭმელი აღარ არის ადვილსეგ, ეს გაფრინდება სსუა მხარესეგ. ზირჭლად ფრინუა ამისი იქნება მცირე, შემდეგ თუ გზასეგ უნაყოფო ელაგები უმეკსთ გაეშურებინ. მკალის მესაურობასეგ, შუერადნი არ არიან ერთმანერთში თანხამანი. ერთნი ამტკიცებენ, რომ ეს მოფრინამს სასწრეთიდან ჩრდილოეთის მსრისაკენ, მეორენი: აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ და თუქმის აღმოსავლეთისაკენ. გვის მიღება მკალიანსაკენ ფრინებაში უთეოთ და-

ღუტში გადიოდა დენის წყალში კილისკენ; თუმცა შხაული დაღუბს წყალში, მაგრამ დროშოძალი ნაწილი მკალისა იყო ისე შრავალი, რომ შუაღ დღე განწეუტდო მოდიოდა ქალაქსეგ, აესებდა მუდღებსა, სასლეებს, ყველესებს, შავკაფიოდ ყველა სხაღში და შიშილი-საგ წახანის მოსავალი, ტისისმოი და სარეცხა, ხაღხი შექუდა ამას ჭრით და ზოგეით მოედს ვარში, მაგრამ ამან არ გამოსცავდა ერთსეგ მიღებული გზა, ამას მოკეთისობის ზოგოვანიეა სურნასეგი, რომელსაც იქმოდა შესამუღობას მკალასეგ.

(8) ჩრისიკევიმ დაჭირა მკალია რვა დღე ბანკაში ესეჭმლოთ, კამო შეიუელი მერე ეს კიდევ გაფრინდა. მოჩეღსეს დაჭერილი ბანკაში დამტეი დღე ესეჭმლოთ. მოაუღა.

(9) შესამუღობით ვეითი რომ ერთი მოფრინავა მკალია შეჭსქამს რედის ათ თაოთაღმეგ ზოოქტს მინეტს და ეს ყოფიე მხოლოდ შუას საათს, ამას შემდეგ კიდევ დაიწეობს სსუქელს ისეოისეგ მადით.

მოკვიდება მასხედ, აღვილობრივ დაბადებულა მკალია, თუ მოსულია სსჭა მხარედამ; მაგრამ ამასთან მკონია ამას კვლამდუნელობის ინსტიკტი რომლითაც ემებს საჭმელს და იქნება ამას მოიხიდავს საჭმლის სული. ამბობენ აკრთევე, რომ მკალია მოხდევს ქარს, მაგრამ ეს არ არის სრულებით მართალი ამის გამო, რომ უკანასკნელს ზერიოდმი კჭჭრცისი დადების დროს უნასამთ ხშირათ მოფრინავი წინააღმდეგ ქარისა.

გზა, რომელიც შეუძლიან გვიაროს მკალიამ ერთბაშით, შეიცავს, როგორც ამბობენ ორმოცდაორს ვერსტს, ყველაზედ გრძელი გადმავლობა იქნება სოლმე უანის მკის დროს, ამისთვის რომ ამის შემდეგ დაიწეობა სიანჭლის დრო, რომლის შემდეგც დედალს აღარ შეუძლიან დიდი გზის გავლა.

ზეზლვა იქნება ერთიდან სამადმდე და ყველას შემდეგ დედალი ჩაიდებს ორმოციდან ორმოცდა ათს კჭჭრცხამდინ განსსუავებულს აბგამა, რომელიც აქუს ამას საში. მამასადამე ეოველს დედალს შეუძლიან დადებს ას ოციდან ასორმოცდა ათამდის. მამაღნი დაანჭლის შემდეგ და დედალნი კჭჭრცხის დადებისა, ისოცებიან.

აღაგი კჭჭრცხის დადებისთვის დედალი ამოიჩრევეს გამსმარს ტუილს აღაგს, თუ შეიძლება ქუშიანს, მომატებულათ სამსრე-

თისაქან მ.წოლილს, სადაც კჭჭრცხი არ გაფუჭდება სინესტით.

საზრდო მკალიასი მდგომარეობს სსჭა და სსჭა აღმოცენებაში რომელსაც მესჭამს სამინელის გაუმაძრობით. თუ შეუძლიან რომ ამოიჩრეოს საჭმელი, მაშინ იჩრევეს ახალს წენიანს ბელასს.

შენიშნულია, რომ უგრესელს ცოტან ახნევეს, ვაზებს დაეზუჭვა, მსოლოდ უკანასკნელს სიმძილით. კომბოსტოს, ლობიოს, სამწუხანლოს სასოდადოთ მკრათ ახლებს ველს, აკრთევე ხეებს დაეზუჭვა უკანასკნელს შემთხვევაში. აზაურს მკალიას მომატებულათ უეჭარს ჩალური აღმოცენება და მესჭამს ამას ზირუჭლად, მერე ზურს. ზურთავანი მომატებულათ უეჭარს სიმინდი, მერე ფეტუ, სჭარბალი და ბრინჯი. სამსრეთის მსარესედა მკალიას ძალიან უეჭარს მაქრის ხე და თუთქმის მაქარიც, გადამოცემულობა ამბობს, რომ ლიტვაში მკალიას, გაჭირებულს შიმშილით უჭამია მატკელის საბნები და ჩალა.

მამული მკალიასი არის აფრიკისა და აზიის სამსრეთის მინდურები, სადაც შედამ მრავლდება და საიდამაც საჭმლის ნაკულეუკანებისაგამო ბუნებითის მიდრეკილებით მოფრინამს დასავლეთისა და ჩრდილოეთის მსარებისაქან, სადაც მიჭსცემს სამინელს აღმოცენების გაფუჭებას, წარმოადგენს შიმშილობასა და არა მკრათ

ავათ მოეფიანს, რომელიც წარმოსდგება ამა-
თის დაღმობისაგან.

ეს წმტულებრივ ჭისსოფრებს დიდის
შეერილობით. ასე რომ გადაფრენაში დაფა-
რამს შიესა და წარმოადგენს სიბნელესა (12).

აფრიკაში, არავიკაში, პალესტინაში, მთელს
შვირე აზიაში და კიტაიაში ხმარობენ მკა-
ლიას საჭმელად.

ძმტლი ბერძენნი აგრეთვე ხმარობდნენ
ამას საჭმელში. ებრაელთ მოსეს კსკულით
ნება ჭქანდათ ექსმათ მკალია.

დღესასწაულობის დღეებში ბაღდადში
შოაქესთ მკალია გასასეიდათ ისეთის სიმ-
რავლითა ბაზარში, რომ სხუა საჭმელსუდ
ფასი იაფდება. იქ ერთი კაცი ერთსელათ
შეჭსკამს ორი ათას მკალიას.

კიტაიაში მკალიას ჭსდებენ მძარში და
ხმარობენ სალათის მეციერათ. თუთქის
ფრანციაშიც შკამენ მკალიის კანსებს დი-
დის მადით. (13)

მკალია, რომელიც გამოცხადება საქარ-
თგელოში უმტმტლად გუთონის გადამოფ-
რნილსა, ანუ აზხიის მკალიასა სიერძე

(12) ოპიანობის დროს ბესარბანაში კარლი მყოფი-
შეტეს ჯარს დაეცა ისეთი სიმრავლე მკალიისა, რომ დაბ-
ნულად შიეს და სულ უოკელი ფერი დაიფარა სიანსელით.
ჯერ ფიქრობდნენ რომ ეს არის სეტყის დრუბელი და
შთოლოდ მაისი გაიგეს, როდესაც მკალია დაეცა ცხენებს
და ხალხს ერთობათ. ჯარი ისაჭიროებდა დადგამას.

(13) ეს არის ამოღებული მოთულების თხზულები-
სგან ს. ტ. 5835 მუხ. 6.

აქეს დედასა 2 ციდა 3 ლინიისა, მამ-
ლისა ერთი დაეუ 6 ლინიისა.

წარმოვიდგინოთ ის დრო, როდესაც გა-
მოცხადდებოდა მკალია ისტორიულითა და
წელთ-მორცხტლთა მოწმობითა სხუა და
სხუა ქმტესებშია.

მკალია არის იმ ხნისა, როგორც მი-
წის ხუნას ძმტლნი ებრაელნი კარგათ იც-
ნობდნენ ამას, რომელსაც ამლეუდნენ უკ-
ლა აღსრდილობაში თავის სახელსა. ძმტლს
რჯულით აღიწერება ნაკულუგვანება რო-
მელსაც მიიღებდნენ ებრაელნი მკალიასაგან.
ბერძენნი იცნობდნენ მკალიას და უწოდებ-
დნენ სახელად აურის, რომაელნი სახელად
ლოკუსა.

400 წელსა წინათ ქრისტეს შობისა
გეროდოტი აღწერს, რა ნაირათ ამაზონის
ხალხი ლიბიაში მოამხადემდა მკალიას
საჭმელათ.

205 ქრ. შ. წინა მინდვრები კაპუსი
ქალაქის გარემამო აღსრებულ იყო გად-
მოფრენილის მკალიისაგან. ხალხი ისე
ცოტათ იცნობდა მკალიასა, რომ ეს მიი-
ღეს ღუთის სასჯელად და დაუწვეს ცივი-
ლის წიენების მინჯუა.

ზღავერ და ფულვის კონსულსტოს დროსა
აფრიკიდგან სიცილის ჰირსუდ იყო გად-
მოცეფრული ისეთი მრავალი მკალია, რომ
მოსდა ავათმოფოთბა და გარდაიცვალა
300000 კაცი.

105 წლის წინათ ქრ. შ. კიტაიის მწერალი ზეტა-ტეინი ამბობს ისეთს სიმრავლესა შეკლიისასა გადმოცევიულისა აღმოსავლეთიდან კიტაიის მხარესდ, რომ ამის შემდეგ მოსდა შიმშილი, ცსენების საზრდოს ნაკლებობით იმპერატორმა ვაკოტიმ ვერ შეძლო აესრულებინა თავის ასრი წინააღმდეგ თავიანთის საღისისა.

ჩუჭნის წელთ-მრიცხვებლობის დასაწყისიდან, ოსთორის მოწმობით, აფრიკაში გამოცხადდა დიდის რიცხვით მკვლელობა, ასე რომ ამის ძოვრის დაღობამ წაასდინა უველან წყალი, რომლისაგან დაიდგა **500000** კაცი.

პირუტყლს საუკუნეში ქრისტიანობრივობისა მამა იერონიმე აღსწერს როგორც თუთ მნახუტლი, საშინელის რიცხვს მკვლეობისა ჰაღესტინაში.

591 წელს ქრ. შ. შემდეგ ამან აოსრა იტალია.

864 წელს კიდევ გამოცხადდა დიდის მკვრებლობით იტალიაში.

770 წ. იყო ფრანციაში, სადაც მოსავალი წაასდინა და შიმშილი ჩამოვარდა.

872 გერმანიაში.

873 წაასდინა თუთქმის ძიელი მოსამხრეთის ფრანციაში.

885 იტალიაში, მეტადრე რომის გარშემო, ჰაზა სტუფანე მეთხუ უბრალოთ ცდილობდა გაეწკვტა მკვლეა.

1054 კოსტანტინეპოლის გარეშაშო მკვლ იყო ამისგან ეჭვლა აღმოცენება.

1084 საშინლათ ააოსრა რუსეთი.

1092 წაასდინა ეგელა მინდორი კოსტანტინოპოლის გარეშაშო.

1555-დან **1556**-დან ასდენდენ ვენგრისა, პოლშას, ბოლემიას და დასავლეთისკენ.

1558 წ. საქსონია, მეტადრე ვაღლის ქალაქის გარეშაშო.

1554 წაასდინა იტალია და სამხრეთი შვეიცარიისა.

1574 გამოცხადდა სამხიელის სიმრავლით ფრანციაში, მერმე გადაფრინდა ანგლიაში.

1475 ავვისტოში გადაფრინდა ტურციიად და ვენგრიად მორამიში, პოლში და სილეზიაში.

1478 წარმოადგინა შიმშილი და სიკვდილი ვენეციის საშოლობელოში.

1495 საშინლად ააოსრა ისპანია.

1527 გამოსულმან ტურციიდან ააოსრა პოლშა.

1536 შავის ზღვს ჰირის აღბეზიდენ გადაფრინდა ვენგრიაში.

1542 ვენგრიაში, ბოლემიაში და სილეზიაში სამხიელის სიმრავლით, აგრეთვე ისპანიაში. ქარონიკონი ამბობს, რომ ეს მკვლეობა მოვიდა აღმოსავლეთიდან.

1545 გამოვიდა ლიტვიად, ააოსრა

ზოლმა და სილეზია და მერმეთ ავსტრია და იტალია.

1544-1547-დინ ააოსრა ავსტრია და ტიროლი.

1536 იტალიაში, სიდან დიპირეს მრავლობითი რიცხვ.

1615 მისში, სამინლათ იყო პრავანსში. მესერეი, თავის ისტორიაში ფრანციახედ ამბობს, რომ ამ წელს არლის ახლო გამოცხადდა ისეთი მრავალი მკალია, რომ შუდს საათს ნაკლებს ააოსრა

15 ათასი ექტარი ზური, მერე შევარდა ზურის ორმოებში და იქ გააფუჭა სულ სმელი ზური, მოვიდა რონის მდინარეზე და რაკი ვერ ნახა მოუყელი ეანა, დანესა ბაღებს, მინდურებს, მეტადრე ლიუტერანში. ამასთან მესერეი ამბობს, რა სარგებლობას უჩუწნებდენ მკალიის გაწუწტასედ შრომანები და ჩიტები, რომელსაც სალხი ემსის სახელათ ღაბიანსა. ამ ალაკებში გამოჩნდა შემდეგ **5000** კინტალი კუტრცმები კალიისა. თითო კინტალი ჰსთელიდნენ ერთ მილლიონ **70,000** კუტრცსსა, მასსადამე მამის წამსდარიყო **325** მილლიონი მკალია.

1619 იყო ისპანიაში.

1630 სამინლათ განმრავლდა რუსეთში, ლიტვაში და ზოლმაში.

1634-1636-დინ შესლო დიდი ნაკლებობა ისპანიაში.

1634 ააოსრა ვენგრია და ავსტრია.

1690 წახდინა ზოლმა, ლიტვა, უკრაინა და რუსეთი. წელთ შრიცსუწლთ სიტუკუთა ვოლინაში და ამის სამეწობლო დუბერნიებში ისე ვიწროთ იყო დედამიწა დაფარული მკალითა, რომ ეგონებოდა გამლილაა შავი მუდიო.

1695 ვენგრიაში, ავსტრიაში, ბოლქოში და ღენიის კარმაში.

1694, 1696 გამოჩნდა ადგილობით გერმანიაში.

1712 გერმანიაში.

1715 ლეიციხის კარმაში.

1716, 1721 ფრანციაში და მეტადრე არლის ახლო.

1720 გამოცხადდა ბერლინის ახლო, სადაც ეს აღსწერა მსწავლეუმა ფრჩხა.

1750 ბრისტოლის ახლო ანგლიაში, სადაც ააოსრა სამოვარი.

1742 ახლად დაცვა ანგლიაში.

1747, 1748 სამინლად გააფუჭა მოღდავია, ვალახია, ვენგრია, ტრანსილვანია, უკრაინა, რუსეთი, სილეზია, გერმანია, ანგლია და შოტლანდია. ნოებრადის გრავიტუაში ვენგრიაში ეს იყო ისე ბეერი, რომ რიცხუთ ერთს კუბადრატის ვერშოკსედ ექუს მილლიონამდინ დანთქმა მოსავლისა მკალიისუგან ავსტრიის სამეფობელოში იყო ისეთი სამინელი, რომ იმპერატორმა ფრანცმა ზირუწლმა გამოჰსცა საკუთარი

მანიუესტი მკალიაზედ, სამღრელო თავისი მხრით გამადაცხადებდა ზარკლისსა, ზროცხინას და მარსუასა.

1749 და **1870** სამინდლოთ იყო ზოლმაში და ზრესიაში, სადაც დაესჭვოდა მატელის ტანისამოს დედაჯაცთასა.

1751 ლომბარდიაში.

1752 ბევრი სარალი მიჰსცა ფრანციასა კუურამი ოდერსე.

1755 გერმანიაში მრავლობით, თუძვა მიღებულ იყო ეკელა ღონისძიება ამის გაწეჭტისათვის, მაგრამ სხნამ მიიღებდა ფრთებსა სულ წახსდინა მოსაველი.

1754-1757-დინ იყო მთელს ზირეციის კუნძულსე.

1758-59 წახსდინა მალოროსია.

1762 გერმანიაში.

1793 იტალიაში და ნეაპოლის ასლო.

1770 ჰალლასი შინჯაძედა მკალიას ირტისში, სადაც ერთს კვრასედა კირცილის მინდორიდან გადმოფრინდა ბარაბინის მინდორსე.

1771 იმ მსწავლეულმა ნახა მკათათვის ნახეარს მთელი მინდორი სემიზალატინისა დაფარული ასალგასდა მოშავო მკალიითა.

1780 ბუკოფინში მთელი მოსაველი იყო შაჭმული მკალიითა, გადარჩა მარტო კურძენი.

1781 ისპანიაში.

1783 სერსონის გუბერნიაში.

1786 ფრანციაში.

1792 ისპანიაში.

1796 ბესარაბიაში.

1799-1802 ააოსრა დასაველეთის და სამსრეთის გუბერნიები მომატებულათ სერსონისა, კიევისა და ზოლტაუისა.

1805 გერმანიაში.

1805 მთელი ზეთის ხილის ხეები მარსელის ასლო იყო შაჭმული. ბერეთეე მოსდა საბერძნეთში.

1821 გამოცხადდა ნიკოლაევის ასლო და გუბერნიებში: სერსონისა, სარკოვისა, კურსკისა, დონსკის ალაეკასედა და საქართვჭლოს მსარესედა.

1822 ფრანცია მახაზრა.

1822-25 გადაფრინდენ სხარსეთიდან საქართვჭლოს მსარესედა.

1825 ბესარაბიაში.

1825-27 განმრავლდა სამინდლის სიმრავლით რუსეთში, ავსტრიაში, იტალიაში, რომის ასლო და ფრანციაში, სადაც არლისა და სანტმარტას ასლო ზროვანსში მოკერეუელს კეჭრცხებისათვის მიჰსცეს.

(დასასრული იქება შემდეგ ნუმერში.)